

LOKALNA DIAGNOZA WYZWAŃ I POTRZEB SPOŁECZNYCH
NA TERENIE POWIATU KIELECKIEGO
NA LATA 2019-2022

Kielce luty 2019 rok

Spis treści

Wstęp.....	2
1. Dane demograficzne powiatu kieleckiego.....	7
2. Wspieranie rodzin.....	10
2.1. Asystent rodziny.....	14
2.2. Rodzina wspierająca.....	16
2.3. Placówki wsparcia dziennego.....	16
2.4. Mieszkania chronione treningowe.....	18
2.5. Poradnictwo specjalistyczne.....	18
3. Piecza zastępcza.....	22
3.1. Usamodzielniani wychowankowie.....	27
4. Osoby niesamodzielne, niepełnosprawne oraz starsze.....	28
4.1. Osoby niepełnosprawne.....	28
4.2. Osoby starsze.....	33
5. Rozwój usług społecznych w powiecie kieleckim w latach 2019 -2022.....	38
Spis tabel.....	42
Spis wykresów.....	43

Wstęp

Niniejsze opracowanie jest raportem skonstruowanym w oparciu o partycypacyjną, wspólnie wypracowaną i uzgodnioną pomiędzy partnerami publicznymi i sektorem ekonomii społecznej diagnozę lokalną określającą aktualne wyzwania społeczne. Celem przygotowania diagnozy jest określenie podstawowych kwestii społecznych, które wymagają wsparcia, kierunków niezbędnych działań, sposobu ich realizacji jak również ram finansowych oraz oczekiwanych rezultatów.

Pierwszym etapem przygotowania raportu było utworzenie Zespołu ds. opracowania diagnozy lokalnej w zakresie rozwoju i kształtowania usług społecznych. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kielcach zaprosiło do współpracy przedstawicieli wszystkich gmin/ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu kieleckiego oraz umieściło informacje na stronie internetowej o możliwości zgłaszania się organizacji pozarządowych, partnerów społecznych prowadzących działalność statutową na rzecz osób i rodzin zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym z terenu powiatu kieleckiego do prac związanych z przygotowaniem diagnozy.

Do współpracy zgłosili się przedstawiciele następujących instytucji:

- Gmin/Ośrodków Pomocy Społecznej w Bielinach, Bodzentynie, Chęcinach, Daleszycach, Górnio, Łopusznie, Mniowie, Nowej Słupi, Pierzchnicy, Sitkówce-Nowinach, Miedzianej Górze;
- Powiatowego Urzędu Pracy w Kielcach;
- Komendy Miejskiej Policji w Kielcach;
- Fundacji „Marylek”;
- Kieleckiego Stowarzyszenia Chorych Na Stwardnienie Rozsiane (SM);
- Regionalnego Centrum Wolontariatu w Kielcach;
- Stowarzyszenia Edukacji PozafORMALNEJ „Kalejdoskop”;

Szczegółowy spis uczestników procesu sporządzania raportu stanowi załącznik nr 1.

Prace nad dokumentem trwały od sierpnia 2018 roku do stycznia 2019 roku.

Zadaniem Zespołu było przygotowanie diagnozy sytuacji społecznej w tym dokonanie analizy aktualnych problemów i potrzeb oraz opracowanie spójnej koncepcji rozwoju usług społecznych. Szczegółowej analizie poddano najważniejsze obszary interwencji w zakresie usług społecznych tj. w szczególności usług środowiskowych, edukacyjnych, opiekuńczych, zdrowotnych oraz usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej.

W diagnozie ujęto:

- *uwarunkowania demograficzne* – określone na podstawie danych statystycznych oraz oceny jakościowej,
- *uwarunkowania zdrowotne* - niezbędne w kontekście niektórych usług adresowanych do osób niepełnosprawnych,
- *uwarunkowania społeczne* – odzwierciedlające potrzeby i oczekiwania obywateli wspólnoty oraz aktualnego stanu realizacji usług,
- *uwarunkowania polityczne* – odzwierciedlające możliwości finansowe i organizacyjne władzy publicznej w kontekście działań zaplanowanych na poziomie kraju, regionu, w tym wspieranych ze środków Unii Europejskiej.

Spotkania Zespołu przybierały przede wszystkim formę warsztatów, w ramach których pochyłano się nad istniejącymi problemami społecznymi oraz szukano sposobów ich rozwiązywania. Partycypacyjne i wielosektorowe diagnozowanie umożliwiło wyznaczenie długofalowych celów jak również stworzenie planu działań zmierzających do skuteczniejszej realizacji usług społecznych w powiecie kieleckim.

Przy opracowaniu niniejszego dokumentu wykorzystano dane zawarte w sprawozdaniach rzeczowo finansowych z wykonywania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, sprawozdania i informacje własne PCPR, informacje przygotowane przez jednostki gminne, policję, stowarzyszenia, fundacje, dane statystyczne GUS. Diagnozę sporządzono w oparciu o dane za 2016 i 2017 rok oraz z dwóch pierwszych kwartałów 2018 roku. Ponadto powołano się na dane i informacje pochodzące z powiatowej i gminnych strategii rozwiązywania problemów społecznych. Podstawowe źródło informacji dotyczące klientów pomocy społecznej oraz świadczonych usług społecznych stanowiła ankieta, która została rozesłana do 19 ośrodków pomocy społecznej w powiecie kieleckim. Formularz poza danymi wskazującymi zakres pomocy udzielanej przez ośrodki, dane klientów korzystających z usług pomocy społecznej, zawierał również dane dotyczące potrzeb oraz propozycji działań, które mogłyby zostać zrealizowane przy udziale dofinansowania ze środków Unii Europejskiej. Każda z instytucji miała możliwość przedstawienia propozycji zadań do realizacji we współpracy z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kielcach oraz innymi instytucjami, uwzględniających aktualne problemy społeczne, działania profilaktyczne oraz wspierające poszczególne grupy odbiorców.

Inne dokumenty wykorzystane podczas tworzenia diagnozy definiujące narzędzia polityki społecznej, wskazujące standardy współpracy oraz zakres możliwości realizacji zadań przy udziale środków Unii Europejskiej to:

- Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej,
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- Rekomendacje Ministra Pracy i Polityki Społecznej – standardy współpracy jednostek samorządu terytorialnego ze spółdzielniami socjalnymi w zakresie realizacji usług społecznych użyteczności publicznej (w interesie ogólnym) z dnia 5 sierpnia 2015 r.,
- Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014 – 2020.

Rozwiązania zawarte w programie obrazują priorytetowe działania, których realizacja będzie możliwa dzięki włączeniu się gmin powiatu kieleckiego objętych zakresem diagnozy, oraz organizacji obywatelskich działających na obszarze powiatu, co powinno zostać ujęte w stosownym porozumieniu akceptującym zasady współpracy. Działania zostaną zrealizowane, o ile grupa sterująco-monitorująca przygotuje stosowne projekty w ramach Regionalnego Programu Województwa Świętokrzyskiego, i zostaną one przyjęte do realizacji.

Usługi społeczne, są istotną częścią Europejskiego Modelu Społecznego, zwłaszcza w kontekście realizacji Strategii "Europa 2020". Wysoki priorytet takich działań przekłada się na możliwości finansowe jak również nowe regulacje prawne. m.in. jednym z priorytetów inwestycyjnych Europejskiego Funduszu Społecznego jest "ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym". Dzięki tym i podobnym rozwiązaniom administracja publiczna na szczeblu lokalnym ma coraz większe możliwości zwiększania dostępu do usług użyteczności publicznej.

Programy rozwoju przyjęte w dniu 12 sierpnia 2014 r: „Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej” oraz „Krajowego Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Nowy wymiar aktywnej integracji” definiują, że usługi interesu ogólnego w wymiarze lokalnym i regionalnym, są usługami użyteczności publicznej realizowanymi przez jednostki samorządu terytorialnego. Usługi te są zdefiniowane w ustawie o samorządzie gminnym, w ustawie o samorządzie powiatowym oraz ustawie

o gospodarce komunalnej. Zgodnie z powyższymi przepisami, zadania o charakterze użyteczności publicznej, to zadania, których celem jest bieżące i nieprzerwane zaspokajanie zbiorowych potrzeb ludności w drodze świadczenia usług powszechnie dostępnych. Organy stanowiące jednostek samorządu terytorialnego określają o:

- wyborze sposobu prowadzenia i form usług użyteczności publicznej;
- wysokości cen i opłat albo o sposobie ustalania cen i opłat za usługi o charakterze użyteczności publicznej oraz za korzystanie z obiektów i urządzeń użyteczności publicznej jednostek samorządu terytorialnego.

Do usług społecznych użyteczności publicznej w gminach i powiatach, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi, należy zaliczyć co najmniej usługi w zakresie:

- promocji i ochrony zdrowia,
- pomocy społecznej,
- wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- gminnego budownictwa mieszkaniowego,
- edukacji publicznej,
- kultury, kultury fizycznej i turystyki,
- polityki prorodzinnej, w tym zapewnienia kobietom w ciąży opieki socjalnej, medycznej i prawnej,
- wspierania osób niepełnosprawnych (powiat)
- przeciwdziałania bezrobociu (powiat).

Prezentowany Raport, celem uzyskania najbardziej efektywnego rezultatu skupiać się będzie na wybranych usługach, które stanowią przedmiot zainteresowania działań związanych z realizacją strategii "Europa 2020". Zgodnie z umową partnerstwa podpisaną przez Rząd i Komisję Europejską, ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (w perspektywie finansowej 2014 - 2020) wspierany będzie rozwój usług społecznych i zdrowotnych na rzecz osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, w tym świadczonych w ramach działalności podmiotów ekonomii społecznej. W ramach Regionalnych Programów Operacyjnych preferencyjnie będą traktowane przedsięwzięcia mające na celu powstawanie i rozwój środowiskowych form opieki nad dziećmi, osobami niepełnosprawnymi, osobami mającymi problemy ze zdrowiem psychicznym, osobami starszymi, osobami wykluczonymi społecznie bądź zagrożonymi wykluczeniem społecznym.

- usługi wspierania rodziny, zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej;
- usługi opiekuńcze nad osobami zależnymi;

- usługi asystenckie dla osób niepełnosprawnych;
- rozwój mieszkań chronionych, wspomaganych i treningowych.

Tym samym zakres przedmiotowy przedstawianego programu zostaje określony według przedstawionych powyżej obszarów tematycznych

1. Dane demograficzne powiatu kieleckiego.

Powiat kielecki to największy w Polsce powiat ziemski, utworzony w 1999 roku w ramach reformy administracyjnej. Powiat kielecki położony jest w centralnej części województwa świętokrzyskiego i zajmuje 1/5 jego powierzchni, tj. 224.607 ha. Siedzibą władz powiatu jest Miasto Kielce.

W granicach administracyjnych powiatu kieleckiego mieści się dziewiętnaście gmin w tym: osiem gminy miejsko-wiejskie (Bodzentyn, Chęciny, Chmielnik, Daleszyce, Łagów, Morawica, Nowa Słupia, Pierzchnica), jedenaście wiejskich (Bieliny, Górno, Łopuszno, Masłów, Miedziana Góra, Mniów, Piekoszów, Raków, Sitkówka-Nowiny, Strawczyn, Zagnańsk).

Powiat kielecki według stanu na dzień 31.XII.2017 r., zamieszkuje 210 102 osób (co stanowi 16,8 % mieszkańców województwa świętokrzyskiego). Liczbę ludności na przestrzeni lat 2015 - 2017 przedstawia Tabela nr 1. Widoczny jest ciągły wzrost ludności. Gęstość zaludnienia wynosi 94 os./km², zaś w województwie 107 os./km².

Tabela nr 1. Ludność powiatu kieleckiego w latach 2015-2017 ogółem oraz w podziale na gminy.

LP	Gmina	2015	2016	2017
1	Bieliny	10.213	10.214	10.268
2	Bodzentyn	11.638	11.636	11.632
3	Chęciny	15.014	14.992	15.053
4	Chmielnik	11.444	11.417	11.362
5	Daleszyce	15.647	15.688	15.775
6	Górno	13.977	14.126	14.292
7	Łagów	6.954	6.910	6.908
8	Łopuszno	8.989	9.016	9.062
9	Masłów	10.602	10.667	10.819
10	Miedziana Góra	11.260	11.304	11.381
11	Mniów	9.349	9.360	9.364
12	Morawica	15.801	16.018	16.290
13	Nowa Słupia	9.635	9.559	9.516
14	Piekoszów	16.321	16.338	16.449
15	Pierzchnica	4.793	4.781	4.788
16	Raków	5.716	5.676	5.669
17	Sitkówka-Nowiny	7.708	7.728	7.777
18	Strawczyn	10.505	10.567	10.674
19	Zagnańsk	12.960	12.980	13.023
Razem		208 526	208 977	210 102

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Kielcach

Według struktury płci w powiecie kieleckim występuje niewielka liczebna przewaga kobiet – 105.370 (50,15%) natomiast liczba mężczyzn wynosi 104.732 (49,85%). Powiat kielecki jako jedyny w województwie świętokrzyskim notuje od kilku lat niewielki, ale systematyczny wzrost liczby ludności. Przyczyniła się do tego głównie emigracja mieszkańców Kielc, którzy chętnie przenoszą się do pod kieleckich miejscowości, ze względu m.in.: na lepszą jakość życia poza centrum miasta, mniejsze zanieczyszczenie środowiska czy też niższą skalę przestępczości. Powiat kielecki cechowało jednak najmniejsze zurbanizowanie

wśród powiatów województwa świętokrzyskiego (6,5%), co świadczy o jego rolniczym charakterze.

Tabela nr 2. Ludność powiatu kieleckiego w latach 2015-2017 w podziale na płeć

	2015	2016	2017
Kobiety	104 484	104 752	105 370
Mężczyźni	104 042	104 225	104 732
Ogółem	208 526	208 977	210 102

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Kielcach

Na terenie województwa świętokrzyskiego w powiecie kieleckim odnotowano największą równowagę płci, w którym notuje się również najniższy w województwie współczynnik feminizacji (100). Przewaga liczby kobiet nad liczbą mężczyzn zaczyna się dopiero w przedziale wiekowym powyżej 65 roku życia i wzrasta wraz z wiekiem. W przedziale wiekowym 0-44 lat na 100 mężczyzn zamieszkujących w powiecie kieleckim przypadało 95 kobiet, natomiast w grupie wiekowej 45-79 lat już 102 kobiety, a w przedziale 80 lat i więcej było już ponad dwukrotnie więcej kobiet niż panów (209). Tendencje te nie ulegają zmianom na przestrzeni ostatnich lat.

Przemiany związane ze strukturą wiekową ludności są ważnym elementem procesów ludnościowych. Struktura ta bowiem stanowi wypadkową uwarunkowań gospodarczych i demograficznych regionu, które bezpośrednio oddziałują na ruch naturalny i strukturę ludności.

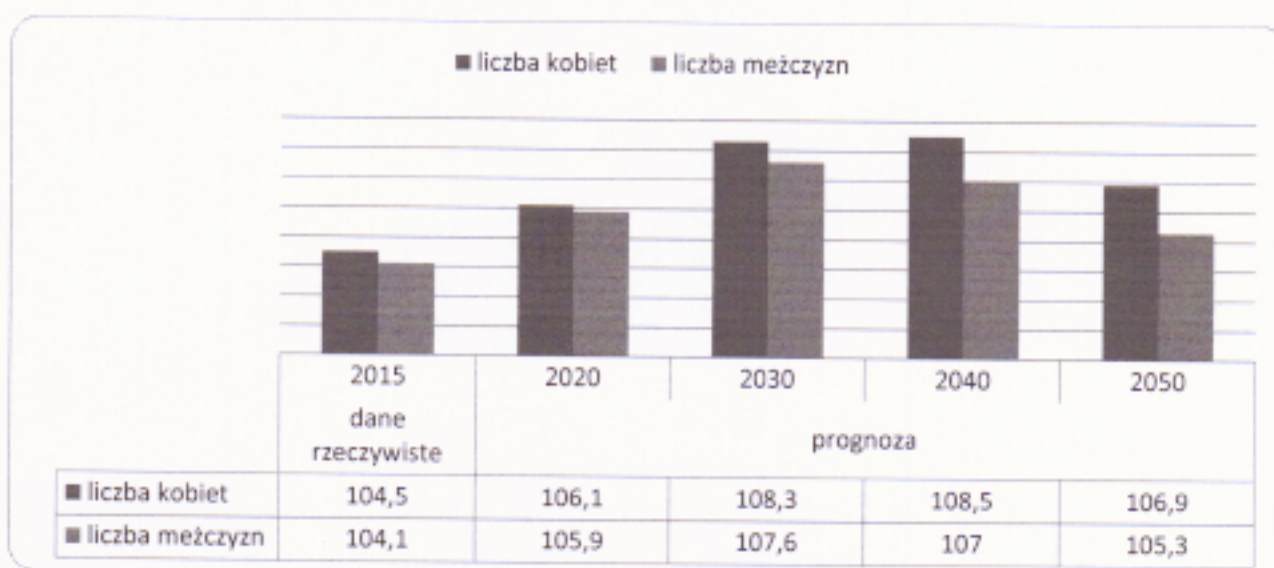
Prognoza ludności

Prognozy rozwoju demograficznego opracowane przez GUS dla lat 2016-2050 potwierdzają niepokojącą sytuację województwa świętokrzyskiego. Przewidywany na koniec 2050r. ubytek liczby ludności osiągnie ponad 22%. Przewidywany jest wysoki spadek liczby urodzeń – o przeszło 39%. Zmiany w intensywności urodzeń i zgonów spowodują pogłębienie ujemnego przyrostu naturalnego. Wyraźnie pogorszy się struktura wiekowa ludności - spadnie liczebność populacji w wieku przedprodukcyjnym oraz w wieku aktywności zawodowej.

Proces starzenia społeczeństwa przebiegał będzie wolniej niż przeciętnie w Polsce. Nastąpi ograniczenie wielkości odpływu wewnętrznego ludności z województwa, jednak straty migracyjne pozostaną wysokie w 2050 r. na poziomie 1,8 tys. osób.

Pomimo pozytywnych obecnie wskaźników demograficznych dla powiatu kieleckiego, negatywne tendencje dla województwa świętokrzyskiego z pewnością nie pozostaną bez wpływu na sytuację demograficzną naszego powiatu. Według prognoz ludności na lata 2020-2050 pomimo trudnej sytuacji demograficznej w kraju, w powiecie kieleckim do roku 2030 wzrastać będzie liczba mieszkańców i przez kolejne dziesięciolecie pozostanie na tym samym poziomie. Od roku 2040 prognozowany jest jednak systematyczny spadek liczby ludności. Poniższy wykres przedstawia prognozowaną liczbę ludności do roku 2050.

Wykres nr 1 Ludność powiatu kieleckiego w roku 2015 oraz prognoza ludności na lata 2020-2050

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Kielcach

2. Wspieranie rodzin

Chociaż powszechnie mówi się o rozmaitych zagrożeniach i nieprawidłowościach w funkcjonowaniu rodziny, często wręcz o jej kryzysie, uznawana jest ona jednak niezmiennie za najważniejszą komórkę społeczną, a w konsekwencji za dobro, które należy chronić. W tym kontekście szczególnego znaczenia nabiera pomoc oraz praca socjalna z rodziną doświadczającą dziś takich negatywnych zjawisk jak: bezrobocie, ubóstwo, sieroctwo, alkoholizm, przemoc domowa, niepełnosprawność.

Szczególna rola rodziny uwzględniona została w Krajowym Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020 – Nowy Wymiar Integracji. W tym dokumencie rodzina wskazywana jest jako podstawowy adresat działań służb społecznych, których misja określona została jako „troska o osoby, rodziny i całe środowiska lokalne doświadczające deprivacji, często wielorakich, i w związku z tym narażonych na wykluczanie zarówno z rynku pracy jak i z innych obszarów życia społecznego”.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zawiera rozwiązania systemowe, które z założenia poprzez intensywną profilaktykę i pracę z rodziną dysfunkcyjną mają za zadanie przyczynić się do poprawy jakości pełnienia funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez te rodziny i w konsekwencji przeciwdziałać umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej. W przypadku, natomiast kiedy nie jest to możliwe, należy podjąć działania w celu zapewnienia opieki zastępczej dla dzieci.

Funkcjonujący w Polsce system pomocy rodzinom dysfunkcyjnym wykonywany jest przez kilka instytucji, które uzupełniają się podczas wykonywania zadań. Do najważniejszych zaliczyć można OPS (jako placówki wykonujące zadania gmin), zespoły interdyscyplinarne zajmujące się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, PCPR oraz kuratorów sądowych. Istotną rolę w wykonywaniu powyższych zadań odgrywa niewątpliwie współpraca interdyscyplinarna różnych służb, instytucji i organizacji pozarządowych, gdyż daje szansę na zwiększenie efektywności działań i skuteczne rozwiązywanie problemów związanych z organizacją wsparcia dla rodzin dysfunkcyjnych i pieczą zastępczą.

W kompetencji gmin (OPS) pozostaje praca z rodzinami przejawiającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych względem dzieci (OPS), funkcja powiatu polega natomiast na pracy z rodzinami zastępczymi (PCPR).

Poniższa tabela przedstawia zadania gminy i powiatu określone w ustawie.

Tabela 3. Zadania gminy i powiatu w zakresie pracy z rodziną i dzieckiem.

GMINA	POWIAT
Działania profilaktyczne i wspierające rodziny niewydolne wychowawczo w wypełnianiu ról rodzicielskich	Zapewnienie pieczy zastępczej dla dzieci w przypadku niemożności zapewnienia im opieki i wychowania przez rodziców
Prowadzenie placówek wsparcia dziennego	Szkolenia dla rodzin zastępczych, dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia różnych form pieczy zastępczej
Prowadzenie terapii i mediacji, poradnictwa specjalistycznego	Organizowanie wsparcia dla różnych form pieczy zastępczej, w tym grup wsparcia, pomocy wolontariuszy, rodzin pomocowych.
Prowadzenie usług opiekuńczych i specjalistycznych dla rodzin z dziećmi	Zapewnienie osobom sprawującym pieczę zastępczą oraz dzieciom specjalistycznego poradnictwa i terapii
Organizowanie grup wsparcia dla rodzin w celu wymiany informacji i doświadczeń oraz zapobieganie izolacji	Udzielanie wsparcia przez koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej dla osób pełniących funkcję rodziny zastępczej
Udzielanie wsparcia rodzinom niewydolnym wychowawczo przez asystenta rodziny	Organizowanie różnych form poradnictwa dla rodzin zastępczych, w tym psychologicznego, pedagogicznego i prawnego w celu wzmocnienia ich kompetencji oraz zapobiegania zjawisku wypalenia zawodowego
Tworzenie rodzin wspierających dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej	Zgłaszanie do ośrodka adopcyjnego informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną w celu poszukiwania dla nich rodzin adopcyjnych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie obowiązujących przepisów.

Występowanie wyuczonej bezradności jest związane z takimi współczesnymi problemami społecznymi, jak bieda, bezrobocie i przemoc w rodzinie. Społeczne i indywidualne konsekwencje wyuczonej bezradności można łagodzić odpowiednimi oddziaływaniami profilaktycznymi i terapeutycznymi, które powinny być stosowane w wychowaniu, oraz – bezpośrednio i pośrednio – w pracy socjalnej. Znaczącą część klientów systemu pomocy społecznej stanowią rodziny z trudnościami opiekuńczo - wychowawczymi. Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami takimi jak: uzależnienie od środków psychoaktywnych, przemoc domowa, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, zawodowych wyrażające się m.in. w postaci niedojrzałości emocjonalnej, problemach we współżyciu z ludźmi, trudnościach adaptacyjnych, niezaradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Problemy wychowawcze w środowisku rodzinnym, szkolnym ujawniają się w postaci zachowań buntowniczych, agresywnych, konfliktowych, łamania przez dzieci i młodzież panujących obyczajów, norm, wartości. Wyuczona bezradność prowadzi do zjawiska sieroctwa, które związane jest ze stanem pozbawienia dzieci, trwale lub przejściowo, szans wychowywania we własnej rodzinie, ze względu na brak odpowiednich warunków opiekuńczo-wychowawczych. Problem sieroctwa nie jest zjawiskiem nowym. Smutnym i znamionym jest fakt, iż obecnie sieroty w coraz większym stopniu pochodzą z rodzin dysfunkcyjnych, w których panuje niewłaściwa atmosfera, konflikty rodzinne, błędy wychowawcze, brak odpowiedzialności za dzieci, są zerwane więzi uczuciowe między członkami rodziny, a szczególnie w stosunku do dziecka. Na dezintegrację rodziny wpływa również zła sytuacja materialna, mieszkaniowa, narastająca frustracja spowodowana bezrobociem.

Z Powiatowego Programu Pieczy Zastępczej Powiatu Kieleckiego wynika, że w 2017 roku trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczych zdiagnozowano w 286 rodzinach (w tym 582 dzieci) zamieszkujących w gminach uczestniczących w konsultacjach społecznych.

Tabela 4. Rodziny korzystające ze świadczeń pomocy społecznej z powodu trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej oraz liczba dzieci w tych rodzinach z podziałem na grupy wiekowe 0-10 lat oraz powyżej 10 roku życia.

GMINA	ROK 2016			ROK 2017		
	Liczba rodzin	Liczba dzieci do 10 r.ż.	Liczba dzieci powyżej 10 r.ż.	Liczba rodzin	Liczba dzieci do 10 r.ż.	Liczba dzieci powyżej 10 r.ż.
BIELINY	27	30	36	23	23	34
BODZENTYN	10	8	9	9	9	6
CHĘCINY	16	24	21	22	27	31
CHMIELNIK	14	12	17	14	12	19
DALESZYCE	17	19	16	18	21	19
GÓRNO	19	10	6	18	9	7
ŁAGÓW	15	26	27	16	21	37
ŁOPUSZNO	13	6	7	11	3	8
MASŁÓW	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
MIEDZIANA GÓRA	52	46	39	56	50	31
MORAWICA	20	38	8	23	39	15
MNIÓW	12	12	18	13	8	21
NOWA SŁUPIA	65	75	89	51	56	49
PIEKOSZÓW	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
PIERZCHNICA	13	16	20	11	8	18
RAKÓW	11	18	5	17	28	10
SITKÓWKA-NOWINY	18	22	29	14	21	19
STRAWCZYN	31	15	25	21	12	16
ZAGNAŃSK						
RAZEM	288	302	283	286	291	291

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OPS-ów.

Z tabeli nr 4 wynika, że ogółem liczba rodzin mających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej od dwóch lat pozostaje na podobnym poziomie.

2.1. Asystent rodziny

Instytucja asystenta rodziny stanowi główne rozwiązanie służące wsparciu rodzin biologicznych przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Praca asystenta ukierunkowana jest na działania profilaktyczne z rodziną oraz dążenie do utrzymania dziecka w rodzinie biologicznej i wspieranie ich członków w przywracaniu zdolności do właściwego wypełniania zadań.

Tabela 5. Rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny

GMINA	ROK 2016			ROK 2017		
	Liczba rodzin	Liczba dzieci do 10 r.ż.	Liczba dzieci pow. 10 r.ż.	Liczba rodzin	Liczba dzieci do 10 r.ż.	Liczba dzieci pow. 10 r.ż.
BIELINY	6	11	8	6	7	8
BODZENTYN	11	9	9	10	10	6
CHECINY	17	25	21	24	28	30
CHMIELNIK	14	12	17	14	12	19
DALESZYCE	17	19	16	18	21	19
GÓRNO	10	19	11	14	18	15
ŁAGÓW	17	29	28	21	25	40
ŁOPUSZNO	14	22	7	12	18	5
MIEDZIANA GÓRA	17	13	12	13	5	12
MORAWICA	28	36	12	33	48	17
MNIÓW	12	10	12	13	8	21
NOWA SŁUPIA	21	39	19	24	37	15
PIERZCHNICA	9	10	14	8	9	15
RAKÓW	11	18	5	17	28	10
SITKÓWKA-NOWINY	18	22	29	14	21	19
STRAWCZYN	7	9	9	5	7	5
RAZEM	208	264	210	222	265	241

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z konsultacji społecznych do Programu Pieczy Zastępczej 2019-2020.

Porównując dane określające liczbę rodzin wykazujących bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych z danymi rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny wynika, że 22,4 % rodzin pozostaje bez takiej pomocy. Z danych OPS wynika, że wszystkie gminy powiatu kieleckiego posiadają przynajmniej jedną osobę zatrudnioną jako asystent rodziny.

Jednak w przypadku 5 gmin (Nowa Słupia, Bieliny, Pierzchnica, Górno i Daleszyce) wystąpiły sytuacje, w których liczba zaangażowanych asystentów jest niewystarczająca, co skutkuje brakiem możliwości objęcia wsparciem potrzebujących rodzin. Należy również w tym miejscu nadmienić że na obszarze gmin powiatu kieleckiego występuje duża rotacja osób świadczących usługi na rzecz rodzin. Trudna i obciążająca praca asystenta rodziny oraz niewielkie wynagrodzenie pozostają nie bez wpływu na znalezienie osób z doświadczeniem i odpowiednią motywacją do pracy z rodziną.

2.2. Rodzina wspierająca

Rodzina wspierająca pomaga w kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych i rodzinnych. Współpraca między rodzinami odbywa się za obopólną zgodą, przy wsparciu asystenta rodziny oraz w oparciu o plan pracy z rodziną. Rodzina wspierająca pomaga rodzinie przezwyciężyć trudności w opiece nad dziećmi, w prowadzeniu gospodarstwa domowego, kształtowaniu i wypełnianiu ról społecznych. W związku z rolą jaką ma pełnić rodzina wspierająca może ona stanowić wartościową formę pomocy dla rodzin niewydolnych wychowawczo. Pełnienie funkcji rodziny wspierającej może zostać powierzone osobom z bezpośredniego otoczenia dziecka.

Jak wynika z danych ośrodków pomocy społecznej w powiecie kieleckim w latach 2015-2017 funkcjonuje tylko **jedna rodzina wspierająca** – w gminie Nowa Słupia. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łopusznie jako jedyny wskazuje potrzebę wprowadzenia tej formy wsparcia na swoim terenie.

2.3. Placówki wsparcia dziennego

Placówki wsparcia dziennego mogą być prowadzone w następujących formach:

- opiekuńczej (świetlice, koła zainteresowań, kluby, ogniska wychowawcze), które zapewniają dziecku: opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań.
- specjalistycznej - organizują zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne oraz logopedyczne, realizują indywidualny program korekcyjny, psychokorekcyjny lub psychoprophylaktyczny w szczególności terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię.
- podwórkowej realizowanej przez wychowawcę – w ramach zajęć prowadzone są działania animacyjne i socjoterapeutyczne.

Świetlice w zależności od rodzaju oraz przeznaczenia pełnią różnorodne funkcje: podejmują działania profilaktyczne dla młodzieży i dorosłych z zakresu propagowania zdrowego stylu życia, pomocy w nauce, rozwijania zainteresowań, w tym organizowania zajęć sportowych, plastycznych i edukacyjnych.

W gminach na terenie powiatu kieleckiego funkcjonują następujące formy placówek dziennych dla dzieci i młodzieży: świetlice szkolne, wiejskie, środowiskowe, integracyjno-wspierające. Są to instytucje prowadzone przez gminy, jak również przez organizacje pozarządowe. Z informacji przedstawionych przez OPS wynika, że na terenie dwóch gmin (Chęciny, Daleszyce) realizowana jest praca podwórkowa w środowisku. Poniższa tabela przedstawia liczbę placówek dziennych (świetlice środowiskowe, kluby) z podziałem na gminy powiatu kieleckiego w latach 2015 -2017.

Tabela 6. Placówki dzienne funkcjonujące na terenie gmin powiatu kieleckiego.

Świetlice środowiskowe, kluby			
Gmina	2015	2016	2017
Bieliny	0	6	6
Bodzentyn	0	0	4
Chęciny	10	10	9
Daleszyce	1	1	1
Górno	0	0	0
Lopuszno	1	1	1
Miedziana Góra	11	11	11
Mniów	0	0	1
Nowa Słupia	5	5	7
Pierzchnica	0	12	13
Sitkówka - Nowiny	5	5	5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z OPS-ów powiatu kieleckiego.

Na terenie powiatu kieleckiego dominują placówki dzienne prowadzone w formie opiekuńczej, brakuje natomiast placówek prowadzonych w formie specjalistycznej, realizujących zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, kompensacyjne, logopedyczne, jak również prowadzących programy psychokorekcyjne, psychoprofilaktyczne, w tym terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię.

Z przeprowadzonej diagnozy wynika, że na terenie gminy Daleszyce wymagane jest rozszerzenie zakresu działań związanych z funkcjonowaniem świetlicy środowiskowej. Gmina Daleszyce wskazała potrzebę rozszerzenia zakresu zajęć realizowanych w istniejącej placówce o kompetencje matematyczne i podstawowe, umiejętności uczenia się, świadomości i ekspresji kulturalnej.

2.4. Mieszkania chronione treningowe

Zgodnie z Ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej mieszkanie chronione to lokal mieszkalny, którego warunki mają za zadanie przygotować osoby w nim mieszkające do prowadzenia samodzielnego życia, uczestnictwa w życiu społecznym i ułatwić integrację społeczną. Przygotowaniem tym zajmują się specjaliści z różnych dziedzin: pracowni socjalny, psycholog, terapeuta, asystent osoby niepełnosprawnej, opiekun i inni. Umieszczanie osoby w mieszkaniu chronionym to rodzaj wsparcia udzielany różnym grupom posiadającym podobny problem życiowy, na przykład niepełnosprawność. Wsparcie to powinno być dostosowane do indywidualnych potrzeb i możliwości psychofizycznych mieszkańców.

Powiat Kielecki od 2016 roku prowadzi trzy mieszkania chronione w Podzamczu 46, gmina Chęciny o powierzchni: 49,82m², 48,18m² i 45,76m² dla rodziców z dziećmi w kryzysie zmuszonych opuścić dotychczasowe miejsce zamieszkania. Mieszkania uruchomiono dzięki środkom pozyskanym z funduszy unijnych w ramach projektu „Myśląc o Rodzinie”. Zgłaszane potrzeby wskazują na konieczność rozszerzania miejsc pobytu w mieszkaniach chronionych dla rodziców w kryzysie.

Z informacji posiadanych przez PCPR wynika, że na terenie powiatu kieleckiego jest niewystarczająca ilość mieszkań chronionych w stosunku do zapotrzebowania zgłaszanego zarówno przez klientów, jak i współpracujące jednostki. Gminy nie dysponują mieszkaniami chronionymi na swoim terenie z uwagi na brak odpowiednich środków finansowych bądź zasobów lokalowych. Zasadne jest tworzenie nowych miejsc w mieszkaniach treningowych dla rodzin w kryzysie.

2.5. Poradnictwo specjalistyczne

Pomoc w formie poradnictwa specjalistycznego polega na udzieleniu informacji czy porady osobie zainteresowanej albo wskazaniu instytucji, która może pomóc w załatwieniu danej sprawy. Gminy powiatu kieleckiego realizują poradnictwo w różnych formach,

w zależności od posiadanych możliwości. Najczęściej jest ono realizowane w formie poradnictwa prawnego, terapeutycznego dla osób uzależnionych lub współuzależnionych, jak również poprzez pokierowanie do odpowiednich instytucji. Z danych ośrodków pomocy społecznych z terenu powiatu kieleckiego wynika, że liczba osób i rodzin potrzebujących specjalistycznego poradnictwa stale wzrasta, a tym samym coraz więcej osób jest zainteresowanych tą formą wsparcia. Poradnictwo specjalistyczne realizowane jest głównie w formie porad psychologicznych, pedagogicznych, logopedycznych, porad prawnych, czy udzielanych przez lekarza psychiatrę.

System wspierania rodziny w powiecie kieleckim ma jednak słabe strony. Należą do nich pewne braki dotyczące infrastruktury usług społecznych, jak np. poradnia rodzinna (skupiająca w jednym miejscu psychologa, pedagoga, terapeutę itd.), która umożliwiłaby organizację wsparcia dostosowanego do potrzeb klientów pomocy społecznej borykających się z różnymi problemami „szkoła wychowania dla rodziców” (oferująca m.in. warsztaty z komunikacji interpersonalnej), czy ograniczona liczba placówek pozaszkolnych, w tym świetlic terapeutycznych, organizujących czas dla dzieci z rodzin patologicznych. Istnieją także pewne niedobory dotyczące określonych form pomocy rodzinie, związane z brakiem dostępu do określonych grup specjalistów, w tym mediatorów rodzinnych, zespołów pomocowych czy asystentów rodziny. Poważnym problemem jest także brak wymiany informacji o problemach rodzin pomiędzy MOPS a placówkami szkolnymi. Ponadto brak wystarczających środków finansowych uniemożliwia realizację wsparcia specjalistycznego w sposób ciągły. Możliwość zatrudnienia specjalistów w oczekiwanym wymiarze umożliwiają pozyskiwane środki zewnętrzne.

Z tabeli nr 7 wynika, że większość ośrodków pomocy społecznej nie realizuje wsparcia rodzin poprzez kompleksową pomoc specjalistów.

Klienci, będący mieszkańcami powiatu kieleckiego mogą skorzystać z porad prawnych udzielanych przez radcę prawnego zatrudnionego w PCPR, a także poradnictwa psychologicznego.

Tabela 7. Specjaliści zatrudnieni w ośrodkach pomocy społecznej w roku 2018

GMINA	Liczba specjalistów						
	Psycholog	Pedagog	Mediator	Pomoc prawna	Logopeda	Terapeuta/ specjalista ds. uzależnień	Fizjoterapeuta
BIELINY	-	-	-	-	-	-	-
BODZENTYN	1	1	-	-	-	1	-
CHĘCINY	-	-	-	-	-	-	-
CHMIELNIK	1	1	-	1	-	1	-
DALESZYCE	1	-	13	1	-	1	-
GÓRNO	1	-	-	-	-	1	-
LAGÓW	-	-	-	-	-	-	-
ŁOPUSZNO	-	-	-	-	-	-	-
MIEDZIANA GÓRA	-	-	-	-	-	-	-
MORAWICA	-	3	-	-	2	-	1
MNIÓW	-	-	-	1	-	1	-
NOWA SŁUPIA	-	-	-	-	-	-	-
PIERZCHNICA	-	-	-	-	-	-	-
RAKÓW	-	-	-	-	-	-	-
SITKÓWKA-NOWINY	-	-	-	-	-	-	-
STRAWCZYN	-	-	-	-	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z OPS-ów powiatu kieleckiego.

W okresie od maja do grudnia 2017 r. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kielcach w porozumieniu z gminami: Morawica, Chęciny, Łopuszno, Daleszyce świadczyło poradnictwo specjalistyczne w ramach punktów konsultacyjnych. Celem porozumienia było ułatwienie dostępu do usług poradnictwa specjalistycznego dla osób i rodzin w trudnej sytuacji życiowej zamieszkujących na terenie gmin z powiatu kieleckiego. W ramach konsultacji w czterech gminach udzielono 76 porad prawnych, 41 porad psychologicznych oraz 6 mediacji rodzinnych (5 mediacji z powodu występowania przemocy oraz 1 mediacja rodzinna). W tabeli zamieszczono szczegółowe zestawienie ilości świadczonych porad w poszczególnych gminach objętych Porozumieniem.

Tabela 8. Zestawienie ilości porad w punktach konsultacyjnych od 17 maja do 31 grudnia 2017r.

SPECJALIŚCI	GMINA ŁOPUSZNO	GMINA MORAWICA	GMINA CHEĆINY	GMINA DALESZYCE	Razem porad:
RADCA PRAWNY	nie udzielał porad	25	31	20	76
PSYCHOLOG	14	11	8	8	41
PEDAGOG	4	7	16	10	37
MEDIATOR	2	1	3	nie udzielał porad	6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Kielcach.

Dzięki pozyskanym środkom na realizację projektu konkursowego pn. „Myśląc o Rodzinie” realizowanego z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego możliwe było uruchomienie „Centrum dla Rodzin”, w ramach którego świadczone poradnictwo specjalistyczne dla dzieci i rodzin z terenu powiatu kieleckiego. Poradnictwo zaplanowano od czerwca 2016 roku do grudnia 2018 roku. Specjalistyczne wsparcie świadczone również na terenie gmin oraz w miejscu zamieszkania rodzin. Duże zapotrzebowanie na poradnictwo potwierdza fakt, że wartości zaplanowane na etapie tworzenia projektu okazały się niewystarczające. Dodatkowo wystąpiła potrzeba zwiększenia poradnictwa logopedycznego oraz mediacji w stosunku do planowanej początkowo ilości godzin. Zapotrzebowanie na wsparcie specjalistyczne, możliwe do realizacji dzięki dofinansowaniu ze środków unii Europejskiej obrazuje poniższa tabela:

Tabela nr 9. Poradnictwo specjalistyczne świadczone w ramach projektu „Myśląc o Rodzinie” w latach 2016 - 2018

Rodzaj poradnictwa	Liczba godzin
Poradnictwo psychologiczne	600 godzin
Poradnictwo pedagogiczne	600 godzin
Poradnictwo prawne	300 godzin
Poradnictwo logopedyczne	400 godzin
Wsparcie terapeuty ds. uzależnień	400 godzin
Mediacje	145 godzin
Doradztwo zawodowe	200 godzin

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Kielcach.

3. Piecza zastępcza

Na terenie Powiatu Kieleckiego według stanu na dzień 31.12.2017r. funkcjonowało 108 rodzin zastępczych, w których przebywało 167 dzieci, w tym:

- 70 rodzin spokrewnionych z dzieckiem, w których przebywało 95 dzieci,
- 31 rodzin niezawodowych, w których przebywało 42 dzieci,
- 2 zawodowe rodziny zastępcze, w których przebywało 7 wychowanków.
- 1 rodzina zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego, w której przebywało w 2 dzieci.
- 4 rodzinne domy dziecka, w których przebywało 21 wychowanków.

Podopiecznymi pieczy zastępczej są dzieci, które zostały umieszczone w rodzinach zastępczych głównie na skutek zaniedbania ze strony rodziców biologicznych, przemocy domowej i uzależnień. W roku 2017 zawodowe rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka funkcjonowały na terenie następujących gmin:

- Bodzentyn – funkcjonował 1 rodzinny dom dziecka.
- Daleszyce – funkcjonowały 2 rodzinne domy dziecka.

- Chmielnik – funkcjonowała 1 zawodowa rodzina zastępcza.
- Masłów – funkcjonowała 1 rodzina zawodowa o charakterze pogotowia rodzinnego.
- Piekoszów – funkcjonował 1 rodzinny dom dziecka.
- Sobków- funkcjonowała 1 rodzina zastępcza zawodowa.

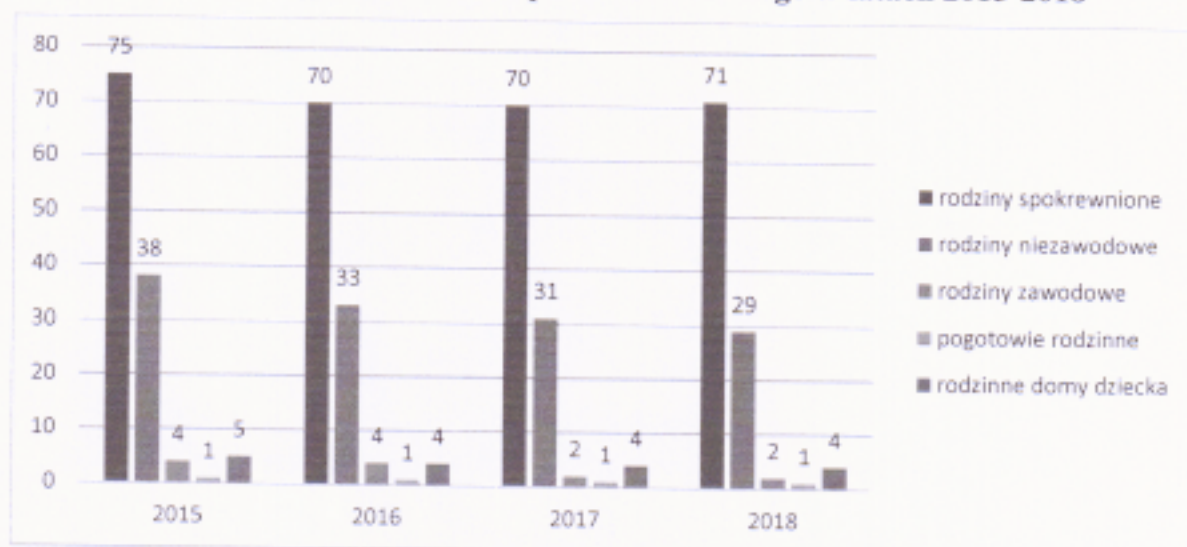
Tabela 10. Rodzinne formy opieki zastępczej funkcjonujące na dzień 31.12.2017r. w Powiecie Kieleckim.

GMINA	RODZINY SPOKREWNIONE	RODZINY NIEZAWODOWE	RODZINY ZAWODOWE	RDD	RAZEM
Bieliny	4	1	-	-	5
Bodzentyn	3	3	-	1	7
Chęciny	6	2	-	-	8
Chmielnik	2	-	1	-	3
Daleszyce	5	2	-	2	9
Górno	2	2	-	-	4
Łagów	-	-	-	-	-
Łopuszno	1	2	-	-	3
Masłów	7	3	1	-	11
Miedziana Góra	5	3	-	-	8
Mniów	4	3	-	-	7
Morawica	6	1	-	-	7
Nowa Słupia	5	-	-	-	5
Piekoszów	4	1	-	1	6
Pierzchnica	1	1	-	-	2
Raków	5	1	-	-	6
Sitkówka-Nowiny	1	2	-	-	3
Sobków	-	-	1	-	1
Strawczyn	4	-	-	-	4
Zagnańsk	5	4	-	-	9
Razem	70	31	3	4	108

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania za rok 2017.

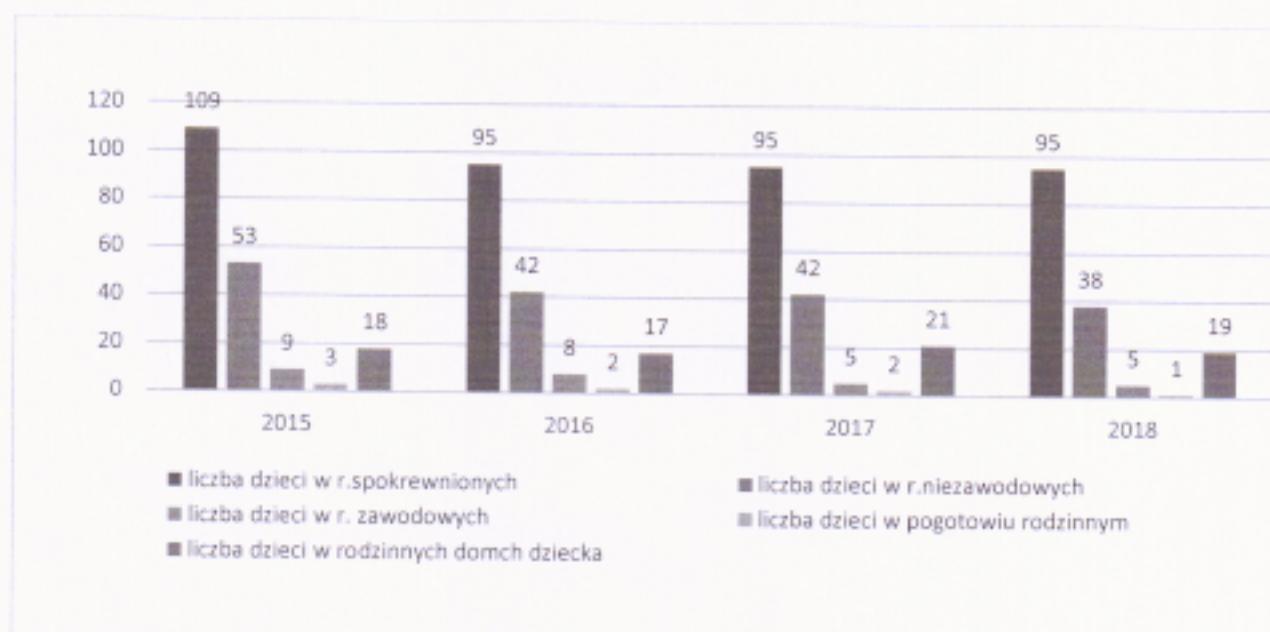
Z powyższej tabeli wynika, że najwięcej rodzin zastępczych funkcjonuje na terenie gmin Daleszyce, Masłów i Zagnańsk, natomiast najmniej rodzin zamieszkuje w Łagowie, Chmielniku, Pierzchnicy i Łopusznie.

Wykres nr 2. Rodziny zastępcze na terenie powiatu kieleckiego w latach 2015-2018

Źródło: Sprawozdania własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kielcach

Wykres nr 3. Liczba dzieci w rodzinnych formach pieczy zastępczej na terenie powiatu kieleckiego w latach 2015-2018

Źródło: Sprawozdania własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kielcach

Jak wynika z zebranych powyżej danych, na terenie naszego powiatu zdecydowaną większość stanowią rodziny zastępcze spokrewnione, tj. rodziny, w których opiekunami dzieci są dziadkowie bądź rodzeństwo, następnie rodziny zastępcze niezawodowe, czyli wujostwo

lub osoby obce oraz rodziny zawodowe oraz rodzinne domy dziecka. Podopiecznymi pieczy zastępczej są dzieci, które zostały umieszczone w rodzinach zastępczych głównie na skutek zaniedbania ze strony rodziców biologicznych, przemocy domowej i uzależnień. Porównanie lat 2015 – 2018 pozwala na stwierdzenie, że liczba rodzin zastępczych i dzieci w nich umieszczonych zmniejsza się. Istnieje potrzeba utworzenia nowych zawodowych rodzin zastępczych lub rodzinnych domów dziecka oraz rodzin zastępczych specjalistycznych. Stosowane kampanie informacyjne dotyczące rodzicielstwa zastępczego nie są skuteczne i nie wykorzystują nowych sposobów dotarcia do ewentualnych kandydatów.

W związku z niewielką liczbą kandydatów chętnych do utworzenia rodzin zastępczych, zwłaszcza zawodowych rekomendowane jest:

- prowadzenie kampanii społecznych – upowszechniających ideę rodzicielstwa zastępczego;
- rekrutowanie kandydatów na rodziny zastępcze zawodowe oraz tworzenie rodzinnych domów dziecka w oparciu o istniejące rodziny zastępcze spokrewnione i niezawodowe;
- organizowanie szkoleń, prowadzenie grup wsparcia dla istniejących rodzin zastępczych oraz kandydatów na rodziny zastępcze.

Instytucjonalna piecza zastępcza sprawowana jest w formie:

- placówki opiekuńczo-wychowawczej, w tym typu: socjalizacyjnego; interwencyjnego; specjalistyczno-terapeutycznego; rodzinnego.
- regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej;
- interwencyjnego ośrodka proadopcyjnego.

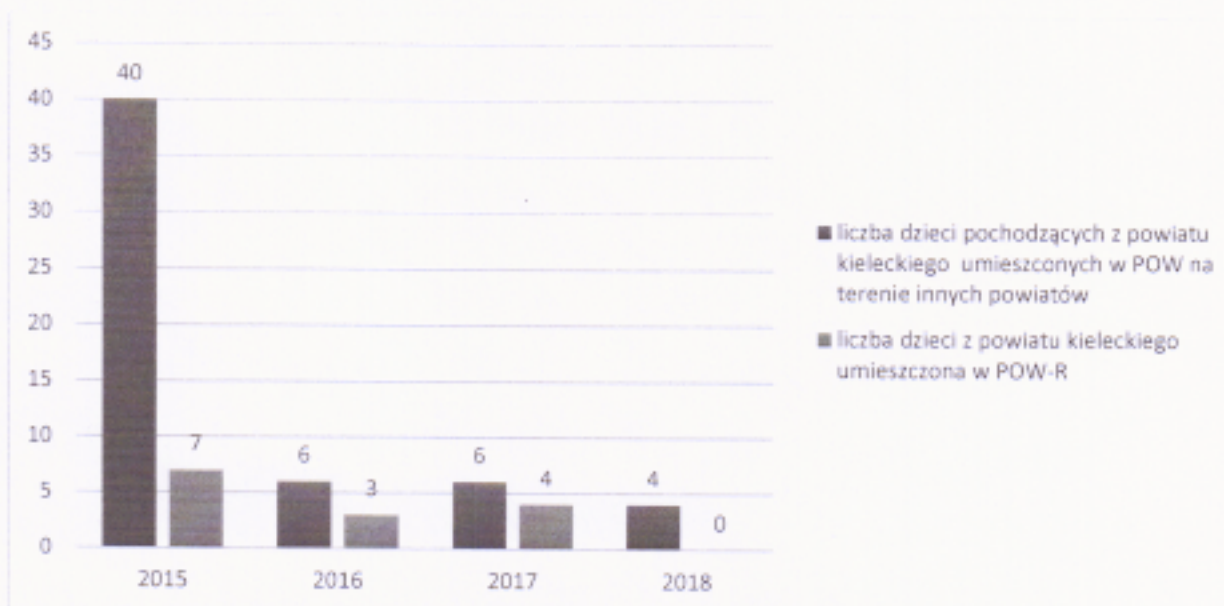
Placówka opiekuńczo-wychowawcza może łączyć zadania placówek socjalizacyjnej, interwencyjnej, specjalistyczno-terapeutycznej.

Na terenie powiatu kieleckiego funkcjonują cztery całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego, które dysponowały na dzień 31 grudnia 2017r. 30 miejscami.

1. Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza typu Rodzinnego w Jaworzu 72, gm. Zagnańsk
2. Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza typu Rodzinnego w Wójtostwie 33B, gm. Daleszyce
3. Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza typu Rodzinnego w Zabłociu 56, gm. Zagnańsk
4. Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza typu Rodzinnego w Podkonarzu 40, gm. Bodzentyn

PCPR w Kielcach na podstawie własnych danych widzi konieczność powołania specjalistycznej placówki opiekuńczo-wychowawczej. Od kilku lat wzrasta liczba dzieci w pieczy zastępczej o szczególnych potrzebach zdrowotnych, posiadających orzeczenie o niepełnosprawności lub wskazania o potrzebie kształcenia specjalnego. Ponadto wśród małoletnich umieszczanych w pieczy zastępczej większość stanowią liczne rodzeństwa (troje i więcej dzieci) lub wychowankowie w wieku powyżej 14 lat, dla których znalezienie miejsca w rodzinnych formach pieczy zastępczej stanowi dużą trudność.

Wykres nr 4. Dzieci z powiatu kieleckiego umieszczone w instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2015-2018

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań PCPR w Kielcach

Rodzicielstwo zastępcze pociąga za sobą dużą odpowiedzialność za ukształtowanie młodego człowieka, który w swoim życiu przeżył różne straty. Istotnym jest aby stworzyć sieć wsparcia dla osób funkcjonujących w pieczy, która pomoże w wyjściu z sytuacji problemowych, zapewni poczucie bezpieczeństwa oraz sprawi, że osoby te nie zostaną narażone na dyskryminację. PCPR w ostatnich 2 latach przeprowadziło badania ankietowe wśród rodzin zastępczych. Celem ankiet było poznanie potrzeb i stopnia zadowolenia z pomocy oferowanej przez instytucję. Z analiz ankiet (przeprowadzonych na 56 rodz.) wynika, że oprócz pomocy materialnej, oczekują oni m.in. wsparcia specjalistycznego, w tym psychologicznego (85,71%), prawnego (80,36%), grup wsparcia (83,93%), pomocy w nawiązywaniu pozytywnych relacji z rodzicami wychowanka (78,57%). Na podst. danych pochodzących

z wywiadów z RZ wynika, że dzieci najbardziej potrzebują wsparcia w formie: poradnictwa pedagogicznego (184 dzieci), psychologicznego (184), doradcy zawodowego (68), rady prawnej (60), logopedycznego (33) oraz zajęć dydaktyczno-wyrównawczych (36). W celu zapewnienia dzieciom optymalnych warunków funkcjonowania w rodzinie potrzebą rodziców zastępczych jest podnoszenie kwalifikacji oraz korzystanie ze szkoleń psychoedukacyjnych. Wybór tematyki szkoleń opiera się na wywiadach przeprowadzanych wśród rodzin. W przypadku rodzin spokrewnionych zauważono niższą świadomość zakresu tematyki poszerzania kompetencji. W tym przypadku tematyka szkoleń odpowiada na zauważone i zgłaszane przez pracowników PCPR problemy wychowawcze.

3.1. Usamodzielniani wychowankowie

W związku z wejściem w życie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej od 2012r. pełnoletni wychowankowie opuszczający rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo-wychowawcze zostali objęci pomocą dla osób usamodzielnianych, zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W stosunku do pozostałych wychowanków, którzy opuścili rodzinę zastępczą lub placówkę opiekuńczo-wychowawczą przed dniem wejścia w życie ustawy, czyli do dnia 31 grudnia 2011r. oraz wychowanków młodzieżowych ośrodków wychowawczych mają zastosowanie dotychczasowe przepisy ustawy o pomocy społecznej. Ważną kwestią dotyczącą wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych pochodzących z powiatu kieleckiego jest pomoc w uzyskaniu mieszkania. Większość podopiecznych nie ma możliwości powrotu do domu rodzinnego, a w wielu przypadkach powrót jest niewskazany. Dotychczas w zakresie mieszkań socjalnych przy współpracy z gminami udało się pozyskać mieszkania socjalne pozostające w zasobach gmin dla wychowanków z terenu gmin Morawica, Sitkówka-Nowiny i Mniów. Powiat Kielecki zapewnia dla pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej 2 mieszkania chronione w Chęcinach, przeznaczone dla 6 osób.

Ponadto usamodzielniani wychowankowie objęci procesem usamodzielnienia otrzymują pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki, pomoc na usamodzielnienie i pomoc na zagospodarowanie (jednorazowo). W 2017r. procesem usamodzielnienia objęto 34 wychowanków, którzy opuścili placówki opiekuńczo – wychowawcze różnego typu i młodzieżowe ośrodki wychowawcze oraz 95 wychowanków rodzin zastępczych. Najwięcej osób objętych procesem usamodzielnienia z rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-

wychowawczych, pochodziło z następujących gmin: Sitkówka-Nowiny (19 osób), Morawica (12 osób), Piekoszów (12 osób).

Problemem w realizacji procesu usamodzielnienia dla wychowanków jest znalezienie pracy i docelowego lokalu mieszkalnego, ponieważ większość gmin nie dysponuje mieszkaniami socjalnymi. Jedną z najważniejszych potrzeb usamodzielnianych jest oprócz pomocy w uzyskaniu mieszkania, opłacenie pobytu, mediów. Usamodzielniani oczekują też pomocy w sferze zawodowej, w uzyskaniu jak najlepszych kwalifikacji oraz wsparcia w ukierunkowaniu na odpowiednią ścieżkę zawodową. Z uwagi na specyfikę grupy niezbędna jest pomoc psychologiczna/terapeutyczna, która umożliwi wzrost poczucia własnej wartości, a tym samym lepszy start w dorosłe życie.

4. Osoby niesamodzielne, niepełnosprawne oraz starsze

4.1. Osoby niepełnosprawne

Definicja osób niepełnosprawnych zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tj. Dz.U. 2018, Nr 511), brzmi: „Niepełnosprawnymi są osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności ogranicza zdolności do wykonywania pracy zawodowej”. Ustawodawca wskazuje na niepełnosprawność prawną jako uprawniającą do otrzymywania wsparcia ze środków PFRON. W diagnozowaniu zjawiska niepełnosprawności posługujemy się danymi szacunkowymi, gdyż pozyskanie miarodajnych danych jest utrudnione z uwagi na system orzecznictwa, który pozwala osobie niepełnosprawnej posiadać „dwa orzeczenia”. Najbardziej wiarygodny, jeśli chodzi o dane ilościowe jest Narodowy Spis Powszechny z 2011r., który podaje, że liczba osób niepełnosprawnych w powiecie kieleckim wynosiła 21 819, co stanowiło 10,58% ogółu mieszkańców powiatu.

Tabela nr 11. Liczba osób niepełnosprawnych w powiecie kieleckim w roku 2011

	Liczba ludności	Liczba osób niepełnosprawnych	Udział procentowy
Ogółem	206 261	21 819	10,58%
Kobiety	102 878	10 795	10,49%
Mężczyźni	103 383	11 093	10,73%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych, GUS

Niepełnosprawni mieszkańcy powiatu kieleckiego korzystający obsługiwani są przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Kielcach (system pozarentowy). Zespół ten zajmuje się orzekaniem o niepełnosprawności, wydawaniem orzeczeń do ulg i uprawnień posiadających osobom niepełnosprawnym. Na podstawie tego dokumentu można ubiegać się m.in. o świadczenia z pomocy społecznej, świadczenia rodzinne, odpowiednie ulgi i uprawnienia. W 2017 r. Powiatowy Zespół wydał łącznie 4829 orzeczeń, w tym 147 dotyczyło dzieci do lat 16-tu, natomiast 4 682 orzeczeń wydano osobom powyżej 16 roku życia.

Z danych PUP w Kielcach wynika, że na dzień 31 grudnia 2017 r. zarejestrowanych osób posiadających orzeczenie o niepełnosprawności było 399, w tym 171 kobiet. W latach 2015-2017 osoby niepełnosprawne stanowiły ok. 5% ogólnej ilości osób zarejestrowanych w PUP. Dane te nie oddają skali problemu i potrzeb, gdyż tylko niewielka część osób niepełnosprawnych rejestruje się w urzędzie pracy w obawie przed utratą świadczeń.

Tabela nr 12. Liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP w Kielcach w latach 2015-2017

Osoby zarejestrowane			
	Ogółem	W tym niepełnosprawni	%
2015	11177	569	5,1
2016	9925	481	4,8
2017	8208	399	4,8

Źródło: Opracowane na podstawie danych PUP w Kielcach

Powiat kielecki poprzez jednostki organizacyjne i wydziały realizuje zadania ustawowe na rzecz osób niepełnosprawnych zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2018r. Nr 511, z późn. zm.). Do zadań powiatu z zakresu rehabilitacji społecznej, realizowanych przez PCPR, na które przeznaczane są środki finansowe Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych należą: dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych, dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych, dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie

odrębnych przepisów, dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych, dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej, dofinansowanie usług tłumacza języka migowego lub tłumacza - przewodnika.

Poniższa tabela liczbę wniosków złożonych w roku 2016 oraz 2017 oraz liczbę wniosków zrealizowanych. Ze względu na brak wystarczających środków finansowych niemożliwe było dofinansowanie wszystkich złożonych wniosków.

Tabela nr 13. Rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych w latach 2016 i 2017 – liczba złożonych wniosków w stosunku do liczby korzystających

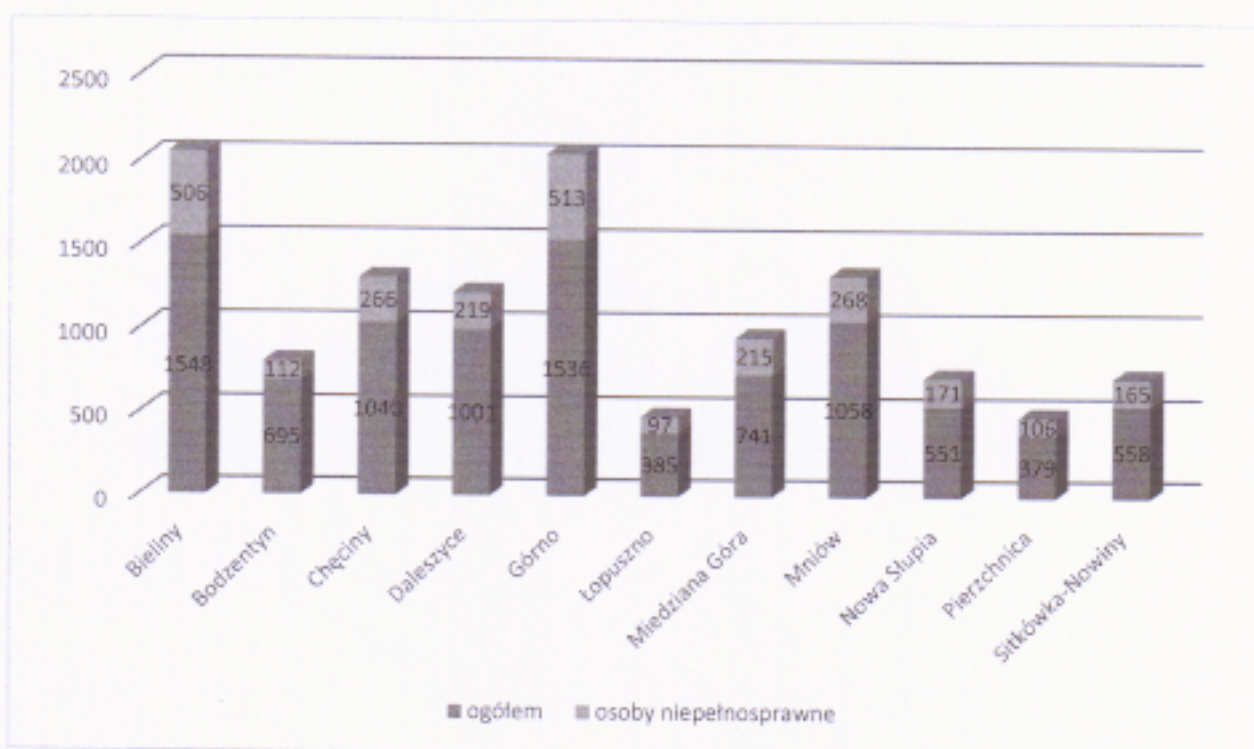
Dofinansowanie	2016		2017	
	Liczba wniosków	Liczba dofinansowań	Liczba wniosków	Liczba dofinansowań
Turnusy rehabilitacyjne	211	117	211	148
Sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	543	479	535	414
Bariery (w komunikowaniu się, techniczne, architektoniczne)	205	55	191	52
Sport, kultura, rekreacja i turystyka	3	3	2	2

Źródło: Opracowane własne na podstawie danych PCPR w Kielcach

Sytuacja socjalno-bytowa osób niepełnosprawnych, utrzymujących się głównie z renty z reguły jest bardzo trudna, tym bardziej, że zmuszeni są oni niejednokrotnie ponosić wysokie koszty leczenia i rehabilitacji. Osoby z orzeczonym stopniem niepełnosprawności korzystają ze wsparcia ops w formie zasiłków (zasiłki stałe, celowe, okresowe).

Poniższy wykres obrazuje liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w roku 2017 w gminach współpracujących. Wykres ten uwzględnia liczbę osób, które korzystają ze wsparcia OPS ze względu na niepełnosprawność. Największy odsetek osób z niepełnosprawnością w stosunku do ogólnej liczby osób korzystających ze wsparcia ops mają gminy: Górnio (33,4%), Bieliny (32,7%) , Nowa Słupia (31%), najmniejszy zaś w gminie Bodzentyn (16,1%)

Wykres nr 5 Osoby korzystające z pomocy społecznej w tym osoby niepełnosprawne w wybranych gminach w 2017 r.

Źródło: Opracowane własne na podstawie danych OPS

Niepełnosprawni mieszkańcy Powiatu mają również duże problemy ze swobodnym poruszaniem się i załatwianiem niezbędnych potrzeb życiowych w urzędach, co spowodowane jest istniejącymi barierami architektonicznymi i w komunikowaniu się. Osoby niepełnosprawne, w większym stopniu niż pełnosprawni mieszkańcy, czują się wyobcowane z normalnego życia i dlatego w celu pełnej integracji ze społecznością lokalną potrzebują większej pomocy i wsparcia, zarówno ze strony rodziny, grup lokalnych, jak również instytucji i służb samorządowych.

Działania wobec osób niepełnosprawnych są zadaniami ogólnospołecznymi, gdyż skutki niepełnosprawności dotyczą wszystkich dziedzin życia. Kompleksowe działania instytucji pomocy społecznej mają na celu zmniejszenie ich skutków. Podejmowane działania winny być zróżnicowane z uwagi na fakt, że dotyczą one osób w różnym wieku, o różnych stopniach i rodzajach niepełnosprawności, a co za tym idzie o różnych potrzebach. Szczególne znaczenie mają usługi świadczone na rzecz osób niepełnosprawnych, które wspierają niezależność życiową, zapobiegają izolacji społecznej. Do takich usług należą m.in.: usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, usługi asystenckie. Aktualnie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kielcach zatrudnia 7 osób świadczących usługi asystenckie w ramach projektu

„Centrum Asystentury Społecznej – Krok w stronę samodzielności”. Usługi asystenckie dla ON umożliwią samodzielne i niezależne funkcjonowanie w życiu społecznym (bez konieczności angażowania członków rodziny). Ideą usług asystenckich jest wyrównywanie szans oraz wspomaganie ON w takim stopniu i zakresie, by uzyskały możliwie najwyższą kontrolę nad własnym życiem.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kielcach dla potrzeb stworzenia Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Kieleckim na lata 2016-2020 przeprowadziło badanie wśród osób niepełnosprawnych korzystających ze wsparcia w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej. Celem przeprowadzonego badania było zdobycie informacji o napotykanym, przez osoby niepełnosprawne zamieszkałe na terenie powiatu kieleckiego, barierach i problemach towarzyszących niepełnosprawności oraz formach wymaganej pomocy.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że osoby niepełnosprawne określają największe problemy związane z:

- utrudnionym dostępem do usług rehabilitacyjnych (36,6 %) ,
- brakiem akceptacji w środowisku lokalnym i ubóstwo (32,7 %)
- izolacją (30,7%)
- utrudnionym dostępem do informacji i przywilejów (24,7%)
- problemami psychologicznymi (24,7%)
- dyskryminacją na rynku pracy (23,7%)
- utrudnionym dostępem do usług społecznych (15,8%)

Poniższa tabela przedstawia rodzaj wymaganej pomocy.

Tabela nr 14. Rodzaj wymaganej pomocy

LP.	Rodzaj wymaganej pomocy	Liczba osób
1	Pomoc finansowa	61
2	Pomoc rzeczowa	28
3	Porady prawne	13
4	Pomoc w znalezieniu mieszkania dostosowanego do potrzeb i rodzaju osób niepełnosprawnych	10

5	Pomoc w dostosowaniu mieszkania do swojej niepełnosprawności	20
6	Pomoc w zapewnieniu środka transportu	25
7	Pomoc w znalezieniu pracy	20
8	Pomoc edukacyjna	15
9	Pomoc psychologiczna/praca socjalna	27
10	Pomoc w zakresie rehabilitacji	32
11	Pomoc w ułatwieniach architektonicznych (likwidacja barier architektonicznych w infrastrukturze miejskiej)	7
12	Pomoc w załatwieniu spraw urzędowych	32
13	Pomoc asystenta osoby niepełnosprawnej	28

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Kielcach.

Jak wynika z przedstawionych danych osoby niepełnosprawne oczekują najczęściej wsparcia finansowego (61 osób), pomocy rzeczowej oczekuje 28 osób, natomiast 32 osoby z pośród badanej grupy oczekuje pomocy w zakresie organizacji zajęć rehabilitacyjnych, wsparcia psychologicznego, pomocy asystenta osoby niepełnosprawnej. Zakres wskazywanych potrzeb jest zróżnicowany i w dużej mierze zależy od rodzaju niepełnosprawności, sprawności psychofizycznej, wsparcia rodziny i akceptacji lub jej braku w środowisku lokalnym, a także sytuacji finansowej.

4.2. Osoby starsze

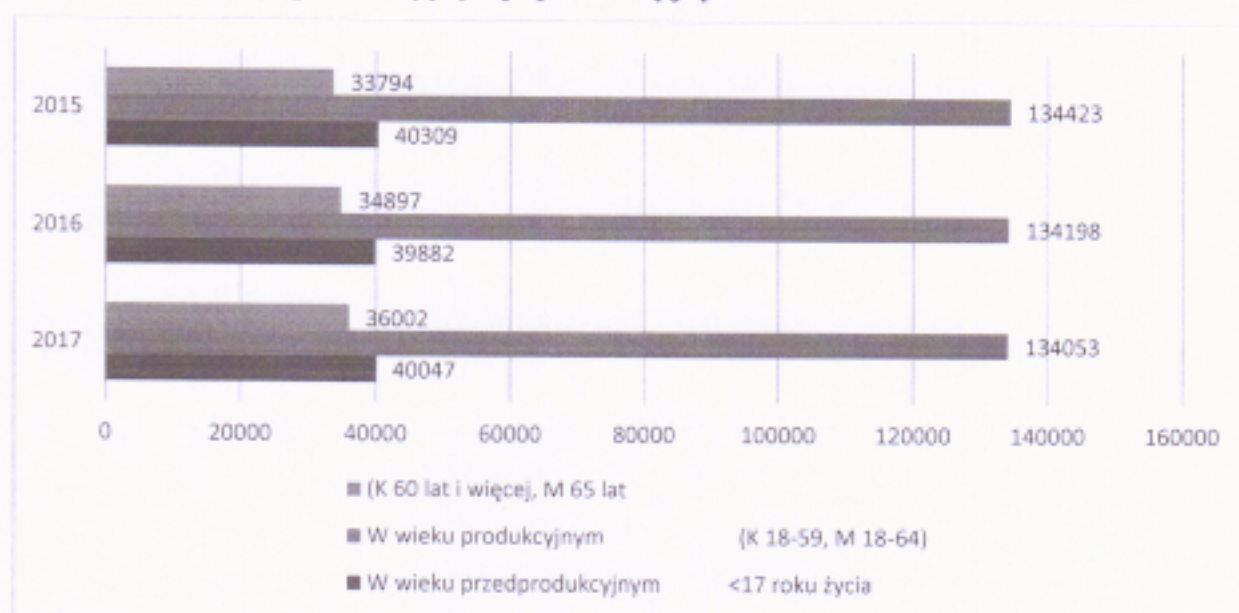
W skali całego województwa obserwujemy systematyczny wzrost odsetka osób w wieku poprodukcyjnym. Sytuacja ta występuje we wszystkich powiatach naszego regionu. Do najważniejszych przyczyn wzrostu liczby osób starych w społeczeństwie należą przede wszystkim wydłużanie czasu trwania ludzkiego życia oraz spadek liczby urodzeń. Warto również zauważyć, iż ponad 62% osób po 65 r.ż w województwie świętokrzyskim stanowią kobiety (feminizacja starości).

Wskaźnik struktury wiekowej ludności powiatu kieleckiego zaznacza się stosunkowo wysoką liczbą ludności w wieku produkcyjnym, tj. 134. 053 co daje ok. 64% ogółu ludności powiatu. W porównaniu z rokiem 2015 liczba ludności w wieku produkcyjnym nieznacznie zmniejszyła się o 370 osób. Jednocześnie liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym (40047)

w porównaniu z rokiem 2015 zmniejszyła się o 262 osób , przy równoczesnym wzroście liczby ludności w wieku poprodukcyjnym (36 002) o 2 208 osób, co stanowi wzrost o ponad 6,5 %.

Analiza zmian w strukturze ludności według grup wiekowych w województwie świętokrzyskim wskazuje na postępowanie niekorzystnych zmian świadczących o starzeniu się społeczeństwa. Na przestrzeni lat 2015-2017 zmniejszył się udział dzieci i młodzieży (w wieku 0-17 lat), przy jednoczesnym wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Niekorzystna tendencja – systematyczne zwiększanie się udziału osób w wieku poprodukcyjnym powoduje oprócz zjawiska starzenia się społeczeństwa, zwiększoną potrzebę zapewnienia opieki osobom starszym i pomocy opiekunom osób starszych.

Wykres nr 6. Ludność powiatu kieleckiego w latach 2015-2017 w podziale na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Poniższa tabela przedstawia udział seniorów w populacji w powiecie kieleckim w latach 2013-2017 z uwzględnieniem płci. Zauważalny jest duży wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców (wzrost o 1,79%). Ponadto kobiety stanowią ponad 66 % populacji w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 15. Udział osób w wieku po produkcyjnym w populacji w powiecie kieleckim w latach 2013-2017

	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba mieszkańców	207 588	208 066	208 526	208 977	210 102
Liczba mężczyzn w wieku poprodukcyjnym	10 022	10 441	10 863	11 422	11 963
Liczba Kobiet w wieku poprodukcyjnym	21 819	22 344	22 931	23 475	24 039
Liczba ogółem w wieku poprodukcyjnym	31 841	32785	33 794	34 897	36 002
% udziału seniorów	15,34	15,76	16,21	16,70	17,13

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Istnieją dwa zasadnicze kierunki opieki sprawowanej nad osobami starszymi i przewlekle chorymi: w ramach sektora opieki zdrowotnej (opieka instytucjonalna oraz opieka domowa) oraz trzy zasadnicze kierunki opieki sprawowanej w ramach sektora pomocy społecznej (opieka instytucjonalna, półstacjonarna oraz domowa).

Opieka domowa w postaci usług opiekuńczych sprawowana jest przez opiekunki środowiskowe właściwych ośrodków pomocy społecznej. Poniższe tabele obrazują skalę działalności ops w zakresie świadczenia usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych na terenie gmin współpracujących. Tylko 3 gminy prowadzą specjalistyczne usługi opiekuńcze. Porównując stan obecny i prognozy demograficzne kształtuje się wizja narastającego deficytu w tym obszarze.

Tabela nr 16. Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze w wybranych gminach w latach 2017-2018

Usługi opiekuńcze – liczba opiekunek zaangażowanych w miesiącu grudniu /liczba osób korzystających z usług w miesiącu grudniu		
Gmina	2017	2018
Bieliny	5	6
Bodzentyn	11	12
Chęciny	13	11

Daleszyce	11	17
Górno	1	1
Łopuszno	5	7
Miedziana Góra	2	4
Mniów	5	5
Nowa Słupia	2	2
Pierzchnica	2	3
Sitkówka - Nowiny	12	15
Usługi opiekuńcze - liczba osób korzystających z usług w miesiącu grudniu		
Gmina	2017	2018
Bieliny	15	15
Bodzentyn	22	18
Chęciny	14	13
Daleszyce	16	26
Górno	4	5
Łopuszno	17	23
Miedziana Góra	2	5
Mniów	14	15
Nowa Słupia	15	18
Pierzchnica	8	9
Sitkówka - Nowiny	12	17

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OPS-ów

Tabela nr 17. Specjalistyczne usługi opiekuńcze w wybranych gminach w latach 2015-2017

Specjalistyczne usługi opiekuńcze			
Gmina	2015	2016	2017
Miedziana Góra	1	1	1
Górno			3
Nowa Słupia	2	2	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OPS-ów

Zgodnie z diagnozy środowiska lokalnego przeprowadzonymi konsultacjami z ośrodkami pomocy społecznej powiatu kieleckiego największe zapotrzebowanie na usługi adresowane do osób niepełnosprawnych oraz starszych, istnieje się w obszarze usług opiekuńczych, asystenckich, rehabilitacyjnych i teleopieki. Oprócz wymienionych powyżej działań, ops zgłaszały potrzeby dotyczące likwidacji barier transportowych, wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego, a także pomocy opiekunom ON (szkolenia, grupy wsparcia). W Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych zawarto zapisy o potrzebie zapewnienia osobom niepełnosprawnym pełnej integracji i pełnego udziału w życiu społeczeństwa. Działania wspierające integrację ze środowiskiem lokalnym ON w różnych sferach ich życia, ważne okazały się działania nakierowane na włączenie, integrację ze społeczeństwem, takie jak różne akcje informacyjno-promocyjne kształtujące dobre nastawienie społeczne do ON: życzliwość, wyrozumiałość oraz akceptację, kontakty z innymi ludźmi, gronem przyjaciół, rówieśników, a także (szczególnie istotne dla osób niepełnosprawnych intelektualnie) posiadanie własnej rodziny i miłość.

Mając na uwadze proces „starzenia się” społeczeństwa koniecznym jest rozwój takich form pomocy jak: usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, asystenckie, rozwój wolontariatu wspierającego osoby niepełnosprawne i starsze oraz rozwój innych form opieki pozainstytucjonalnej.

Biorąc pod uwagę sytuację osób niepełnosprawnych czy też starszych istotne jest wprowadzenie kompleksowego wsparcia zmierzającego do usamodzielnienia, współżycia w grupie i środowisku, dbania o kontakty i relacje międzyludzkie, kulturę życia codziennego, rozwijania zainteresowań oraz poczucia bezpieczeństwa. W odniesieniu do najważniejszych problemów powiatu kieleckiego należy zwrócić uwagę na rosnącą liczbę osób posiadających orzeczenie o niepełnosprawności – przewyższającą średnią krajową - mocno skorelowaną z wiekiem osób oraz nierównomierne rozłożenie terytorialne tej społeczności.

Kolejnymi istotnymi obszarami, na których należy koncentrować działania są rozwój profilaktyki, dostępności oraz jakości świadczonych usług medycznych i rehabilitacyjnych. W kontekście społecznym istotny jest rozwój oraz wzmacnianie systemu partnerstw na rzecz wspierania środowiska osób niepełnosprawnych. Osiąganie i utrzymywanie optymalnego poziomu funkcjonowania fizycznego i psychicznego osób niepełnosprawnych stanowi najważniejszy element w tworzeniu warunków umożliwiających im optymalną niezależność.

Aby zapewnić dostęp do rehabilitacji dla grup z różnego rodzaju niepełnosprawnościami należy zrealizować szereg działań uwzględniając w każdym z nich specyfikę schorzenia i rodzaj niepełnosprawności. Rozwijanie usług środowiskowych uwzględniających indywidualne potrzeby rodzin i osób niepełnosprawnych w ramach min. tzw. deinstytucjonalizacji usług.

Działania podejmowane w tym zakresie powinny doprowadzić osoby niepełnosprawne, starsze do uzyskania samodzielności, zaradności oraz integracji społecznej. Stworzenie odpowiednich warunków prowadzących do osiągnięcia samodzielności przez osoby niepełnosprawne sprzyja nie tylko kształtowaniu poczucia własnej wartości, ale przede wszystkim ułatwia funkcjonowanie życiowe zarówno w sferze osobistej jak i zawodowej oraz społecznej.

Prowadzenie poradnictwa psychologicznego, prawnego, socjalnego oraz udzielenia indywidualnych konsultacji sprzyja rozwiązywaniu codziennych problemów osób niepełnosprawnych i ich rodzin. Informowanie o prawach i uprawnieniach ON. Mobilizacja do większej aktywności i samodzielności także uczestnictwo w zajęciach prowadzonych przez środowiskowe formy wsparcia i rehabilitacji.

5. Rozwój usług społecznych w powiecie kieleckim w latach 2019 -2022

Mając na uwadze optymalny rozwój usług społecznych w powiecie kieleckim należy wyznaczyć priorytety i kierunki działań zmierzające do rozwiązywania zdiagnozowanych problemów oraz zaspokajania zidentyfikowanych potrzeb w sposób kompleksowy.

Instytucje działające na terenie powiatu kieleckiego powinny podjąć wzajemną współpracę na tyle ścisłą, aby ich działania były komplementarne, przynoszące tym samym efekty synergii. Realizacja działań będących odpowiedzią na zgłaszane potrzeby w zakresie szerszym (jakościowo i ilościowo) niż realizowane do tej pory będzie możliwa m.in. przy udziale środków pochodzących ze źródeł zewnętrznych.

Zadanie	Działanie	Wskaźnik produktu	Realizator
1. Wsparcie rodzin i pieczy zastępczej	1) Utworzenie Centrum Usług (CU), w którym organizowane będzie poradnictwo specjalistyczne indywidualne i grupowe	Liczba osób korzystających z poradnictwa (≥ 505): - prawnego - psychologicznego - pedagogicznego - terapeutów ds. uzależnień - terapeutów rodzin /psychoterapeutów - logopedycznego	PCPR/ OPS/ organizacje pozarządowe
	2) Grupy wsparcia dla rodzin wykazujących bezradność w prawach opiekuńczo - wychowawczych, rodzin zastępczych, rodziców biologicznych oraz opiekunów osób niepełnosprawnych	Co najmniej 3 spotkania miesięcznie	PCPR/ OPS/ organizacje pozarządowe
	3) Warsztaty, spotkania zwiększające kompetencje	Liczba warsztatów	PCPR/ OPS/ organizacje pozarządowe
	4) Działania zwiększające więzi rodzinne (wspólne warsztaty, spotkania)	Liczba rodzin ≥ 10	PCPR/ OPS/ organizacje pozarządowe/ Policja
	5) Zapewnienie dzieciom opieki podczas realizacji wsparcia	Liczba dzieci	PCPR/OPS/ organizacje pozarządowe
	6) Wyrównywanie braków edukacyjnych dzieci z rodzin	Liczba zajęć dydaktyczno - wyrównawczych	PCPR

	7) Zajęcia o charakterze społecznym, zawodowym i kulturalnym	Liczba zajęć	PCPR/ organizacje pozarządowe
	8) Zwiększenie liczby asystentów rodzin	liczba dodatkowych asystentów rodzin	OPS
	9) Utworzenie rodzin wspierających	liczba rodzin wspierających	OPS
	10) Tworzenie nowych miejsc w mieszkaniach chronionych	liczba utworzonych nowych mieszkań chronionych - 2	PCPR
	11) Rozszerzenie oferty wsparcia dla usamodzielnianych przebywających w mieszkaniach chronionych	liczba podopiecznych objętych usługami w mieszkaniach chronionych	PCPR
	12) Świetlice środowiskowe	liczba działających placówek wsparcia dziennego, w których zorganizowane będą dodatkowe działania - 1	Gminy/OPS
	13) Kampania promująca rodzicielstwo zastępcze	1 kampania	PCPR
	14) Działania prowadzone przez wolontariat	liczba wolontariuszy/ liczba dzieci – rodzin objętych działaniami	organizacja pozarządowa
2. Osoby niesamodzielne i niepełnosprawne	1) usługi opiekuńcze środowiskowe	9 etatów opiekuńczych	OPS
	2) usługi opiekuńcze sąsiedzkie	6 opiekunów	OPS
	3) asystent osoby niepełnosprawnej	10 Asystentów Osoby Niepełnosprawnej	PCPR /OPS
	4) teleopieka	63 urządzenia	OPS

5) zajęcia usprawniająco - rehabilitacyjne	Liczba godzin - 7200	PCPR
6) Wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego	Utworzenie wypożyczalni	OPS
7) Niwelowanie barier transportowych	Organizacja dowozu autem dostosowanych do przewozu osób na wózkach inwalidzkich	PCPR/OPS
8) Niwelowanie barier architektonicznych	Dostosowanie obiektów użyteczności publicznej do potrzeb ON	OPS
9) Działania prowadzone przez wolontariat	liczba wolontariuszy/ liczba osób objętych działaniami	organizacja pozarządowa
10) Cykl warsztatów, spotkań integracyjnych	Liczba spotkań - 7	organizacja pozarządowa

Spis tabel

Tabela nr 1. Ludność powiatu kieleckiego w latach 2015-2017 ogółem oraz w podziale na gminy.	8
Tabela nr 2. Ludność powiatu kieleckiego w latach 2015-2017 w podziale na płeć	9
Tabela 3. Zadania gminy i powiatu w zakresie pracy z rodziną i dzieckiem.	12
Tabela 4. Rodziny korzystające ze świadczeń pomocy społecznej z powodu trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej oraz liczba dzieci w tych rodzinach z podziałem na grupy wiekowe 0-10 lat oraz powyżej 10 roku życia.	14
Tabela 5. Rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny	15
Tabela 6. Placówki dzienne funkcjonujące na terenie gmin powiatu kieleckiego.	17
Tabela 7. Specjaliści zatrudnieni w ośrodkach pomocy społecznej w roku 2018	20
Tabela 8. Zestawienie ilości porad w punktach konsultacyjnych od 17 maja do 31 grudnia 2017r.	21
Tabela nr 9. Poradnictwo specjalistyczne świadczone w ramach projektu „Myśląc o Rodzinie” w latach 2016 – 2018	22
Tabela 10. Rodzinne formy opieki zastępczej funkcjonujące na dzień 31.12.2017r. w Powiecie Kieleckim.	23
Tabela nr 11. Liczba osób niepełnosprawnych w powiecie kieleckim w roku 2011	28
Tabela nr 12. Liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP w Kielcach w latach 2015-2017	29
Tabela nr 13. Rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych w latach 2016 i 2017 – liczba złożonych wniosków w stosunku do liczby korzystających	30
Tabela nr 14. Rodzaj wymaganej pomocy	32
Tabela 15. Udział osób w wieku po produkcyjnym w populacji w powiecie kieleckim w latach 2013-2017	35
Tabela nr 16. Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze w wybranych gminach w latach 2017-2018	35
Tabela nr 17. Specjalistyczne usługi opiekuńcze w wybranych gminach w latach 2015-2017	36

Spis wykresów

Wykres nr 1. Ludność powiatu kieleckiego w roku 2015 oraz prognoza ludności na lata 2020-2050	10
Wykres nr 2. Rodziny zastępcze na terenie powiatu kieleckiego w latach 2015-2018	24
Wykres nr 3. Liczba dzieci w rodzinnych formach pieczy zastępczej na terenie powiatu kieleckiego w latach 2015-2018	24
Wykres nr 4. Dzieci z powiatu kieleckiego umieszczone w instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2015-2018	26
Wykres nr 5. Osoby korzystające z pomocy społecznej w tym osoby niepełnosprawne w wybranych gminach w 2017 r.	31
Wykres nr 6. Ludność powiatu kieleckiego w latach 2015-2017 w podziale na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny	34

DYREKTOR
Powiatowego Centrum
Pomocy Rodzinie w Kielcach
Anna Florczyk-Bielna